

<https://doi.org/10.5817/NR2020-2-6>

Philologia Rossica

KOSTINCOVÁ, J. etc. (eds): *Philologia Rossica. Časopis pro ruskou filologii a výuku ruského jazyka*. 1 (2020). 156 s. ISSN 2694-8826.

Nový rusistický časopis *Philologia Rossica*, vydávaný Katedrou ruského jazyka a literatury Pedagogické fakulty Univerzity Hradec Králové, navazuje na dvacetiletou tradici konferencí *Dialog kultur*, které pořádalo toto pracoviště. Také většina odborných statí tohoto čísla vychází z konferenčních příspěvků. Toto navázání periodických časopiseckých publikací na konferenční jednání vyjadřuje přesvědčení vydavatelů o důležitosti kontinuity jak v odborné práci, tak při budování univerzitního pracoviště. Očekává se, že na stránkách časopisu bude možné prezentovat statí jazykovědné, literárněvědné a lingvodidaktické, jejichž texty budou odrážet aktuální trendy ve výzkumu ruského jazyka, literatury a kultury, stejně jako články věnované aktuálním tématům z oblasti výuky ruského jazyka. Snahou vydavatelů je nabídnout publikační prostor našim i zahraničním rusistům, rozšířit okruh spolupracovníků i diskutovaných témat. Tolik z úvodního slova (*Editorial*, s. 5) vedoucí redaktorky a vedoucí katedry ruského jazyka a literatury Pedagogické fakulty Univerzity Hradec Králové Mgr. Jany Kostincové, Ph.D.

Osm článků, které jsou v tomto čísle otištěny, je řazeno obvyklým způsobem v abecedním pořádku podle jmen autorů.

A. Brandner (Brno) rozebírá v příspěvku *Účelové vztahy v ruštině a češtině* (s. 9–18) adverbialní výrazy v jednoduché větě, které vyjadřují účelový význam. V daném případě jde o předložkové pády substantiv. Jak vyplývá ze záhlaví článku, stav v současné ruštině je konfrontován se stavem v současné češtině.

Problematika specificky syntaktických jazykových prostředků slovenských textů v prostředcích masové komunikace je v popředí zájmu **J. Galla** (Nitra) v pojednání *Специфика синтаксических языковых средств текстов СМИ* (s. 19–34).

V. V. Katerina (Krasnodar) ve své studii *Евфемизация как средство проявления национального характера* (s. 35–60) mj. zdůrazňuje, že při výzkumu dané problematiky je třeba brát v úvahu nejen samotné eufemistické výrazy, nýbrž také sociálněkulturní a jazykové pozadí, která podmiňují potřebu použít sledované výrazy. Na rozdíl od obvyklého lexika jsou tyto jednotky mimořádně citlivé na hodnocení různých jevů ve společnosti; je to spjato s historickou změnou statusu eufemismů v jazyce a řeči. To, co pociťuje jako zdařilé eufemistické pojmenování jedné generace lidí, v příští generaci se může pociťovat jako hrubost; to pak vyžaduje eufemistickou změnu.

Jazyková analýza je jedním z aspektů komplexního rozboru uměleckého díla a je chápána jako studium jazykových prostředků na různých úrovních v textu,

a to z funkčně-estetického pohledu a také z hlediska záměru autora. V článku **L. K. Krjukovové** (Tomsk) a **S. Koryčánkové** (Brno) *К вопросу о средствах выражения перцептивной семантики в романе Дины Рубиной «Синдром Петрушки»* (s. 61–70) je představen přehled možných způsobů zkoumání sémantiky vnímání v románu D. Rubinové *Синдром Петрушки*. Zvláštní pozornost je zaměřena na úlohu jednotek s perceptivním významem při výstavbě textu.

M. Pešková (Plzeň) navrhuje ve svém příspěvku *Introspektivní metody ve výuce interkulturní komunikativní kompetence* (s. 71–86) introspektivní metodu strukturovaného „interkulturního deníku“ jako jednu z didaktických technik rozvíjení interkulturní komunikační kompetence v rámci výuky cizího jazyka s důrazem na formování dimenze hodnot a povědomí. Metodu vysvětluje v kontextu zážitkové pedagogiky.

Načrtnout v hlavních bodech specifika autorské poetiky S. Lebeděva se pokouší **M. Pčola** (Nitra) v pojednání *(O)krajmi spoločnej pamäti: nad románovou trilógiou Sergeje Lebedeva* (s. 87–99). Jeho záměrem je ukázat, že způsob, jakým tento mladý autor nakládá s různými událostmi své země, není jen primárně těžit z gulagové tematiky; v jeho hodnocení historického materiálu jsou zastoupeny zvláštní narativní postupy, které produkují neotřelé významové posuny.

Rozbor vzájemného vztahu české a částečně slovenské literární avantgardy a katolicky orientované literatury v meziválečném Československu ve 20.–40. letech 20. století podává ve své studii *Методологическое значение исследования сакрального и секулярного в чешской литературе 20–40-х гг. XX века* (s. 101–114) **I. Pospíšil** (Brno). Autor zdůrazňuje nejen odlišnosti, ale i společná místa, skryté směry spojující poetiku a ideové prameny obou směrů; patří k nim český poetismus a surrealismus, katolický modernismus a tzv. protektorátní próza, která byla často pod vlivem poetiky expresionismu.

Chápání romantické novely A. S. Puškina *Пиковая дама* v období třetího tisíciletí je věnován příspěvek **O. Richterka** (Hradec Králové) *Имеет ли смысл читать Пушкина? Размышления над повестью «Пиковая дама» по поводу 180-й годовщины смерти поэта* (s. 115–126). Autor vychází ze srovnávací analýzy dvou českých překladů (z poválečného překladu B. Mathesia a současného překladu M. Staňka) s úvodním puškinským textem a hledá nadčasové hodnoty ve výchozím textu ruského autora, který neztrácí ani svůj umělecký, ani obsahový význam v současné postmoderní kulturní a společenské atmosféře.

Do posuzovaného čísla jsou také zařazeny tři recenze (s. 129–144). Jejimi autory jsou **M. Dobrova** (Olomouc), **G. Kosych** (Hradec Králové) a **I. Pospíšil** (Brno).

V oddílu *Zprávy* (s. 147–153) je otištěn jednak nekrolog o úmrtí dvou výrazných postav královéhradecké rusistiky *PhDr. Ludmily Rejmánkové, CSc.*, a *PhDr. Jany Achové, CSc.* – autor **J. Kesner** (Hradec Králové) a zpráva o kulturologickém přístupu

při výuce cizích jazyků v prostředí slovenské vysoké školy z pera **E. Zelenické** (Nitra).

Na konci našeho sdělení můžeme konstatovat, že rozhodnutí královéhradeckých kolegů vydávat pravidelné periodikum bylo správné, neboť jejich pracoviště musí usilovat o odpovídající odbornost oborovou a zároveň využívat možností ke sdílení z praktických zkušeností z výuky ruského jazyka a ruské literatury v přípravě budoucích rusistů. K tomu si dovoluujeme vznést malou poznámku: v podtitulu názvu časopisu by bylo vhodné upravit – *Časopis pro ruskou filologii a výuku ruského jazyka a doplnit literatury*.

Redakčnímu kolektivu přejeme hodně pracovních úspěchů, především dostatek příspěvovatelů a kvalitních příspěvků zaslaných k otištění.

Aleš Brandner

Bibliografie:

KOSTINCOVÁ, J. etc. (eds) (2020): *Philologia Rossica. Časopis pro ruskou filologii a výuku ruského jazyka*. 2020, č. 1.

<https://doi.org/10.5817/NR2020-2-7>

Sborník příspěvků z brněnského kolokvia k poctě prof. Stanislava Žaži

GAZDA, J. (ed.): *Příspěvky k aktuálním otázkám jazykovědné rusistiky (5): pragmatika – syntax – sémantika*. Brno: Jan Sojnek – Galium, 2020. 127 s. ISBN 978-80-88296-09-6.

Na jaře loňského roku se na Filozofické fakultě MU v Brně konalo jednodenní kolokvium *Aktuální otázky současné jazykovědné rusistiky VI: pragmatika – syntax – sémantika*. Bylo věnováno připomínce osobnosti předního brněnského rusisty a slavisty prof. PhDr. Stanislava Žaži, CSc., který by se v dubnu téhož roku dožil 90 let (zemřel 5. srpna 2018). Vzpomínkové setkání uspořádalo mateřské pracoviště pana profesora Ústav slavistiky FF MU spolu s Českou asociací slavistů a Středoevropským centrem slovanských studií a zúčastnili se ho kromě českých rusistů také hosté ze Slovenska a Ruska. Kolokvium bylo tematicky zaměřeno na oblasti, jimiž se prof. Žaža převážně zabýval.